NEMZETGAZDASÁGI SZEMLE.

II. ÉVFOLYAM.

1878.	JANUÁR—ÁPRILIS	I. FÜZET.

NÉHÁNY ADAT

A VÁM- ÉS KERESKEDELMI SZERZŐDÉSHEZ.

Azon nevezetes vitában, mely a vám- és kereskedelmi szerződés megújitása és az autonom vámtarifa tiz évi megállapitása iránt a képviselőházban lefolyt, leginkább a következő fontos kérdések álltak előtérbe: mily összeget képviselt a mult tiz év alatt átlagban a Magyarországba behozott gyártmányok értéke.

Tekintve ezen értéket és vámtételt, mily arányban áll a vám azok értékéhez, azaz hány száztóliját képezi a vám átlagban a magyarországi behozatal legfontosabb gyári czikkei értékének.

Ennélfogva mily nagy lehetett volna a mult évtizedben a magyar állam vámjövedelme, ha önálló vámterülettel bir, a tényleg behozott árúk s a fennálló vámtétel szerint.

S végre az új autonom vámtarifa minő emelést tartalmaz; tehát az egyezség mily mérvü újabb terheltetést hozand a magyar fogyasztókra.

Ezen három hétig tartó vita alatt a kormány és pártja igyekezett mentől kisebb mérvünek feltüntetni az ország által a vámszövetség folytán eddig viselt terheket; és jelentéktelennek állitá a védvám-rendszer irányt követő vámtarifát, s ennek folytán az ország fogyasztóinak újabb terheltetését. Ezen állitás semmi positiv adat- vagy számitással nem bizonyittatott, de elegendőnek tartatott megbizhatlanoknak nyilvánitani a törvényjavaslat indokolásánál előterjesztett hivatalos adatokat azért, mert azok ép ellenkezőjét bizonyitották állitásaiknak.

Ily eljárás következtében, páratlanul áll a magyar képviselőházban lefolyt vita a parlamentarismus történetében. Minden alkotmányos államban hasonló esetben a javaslatot előterjesztő kormány megbizható és részletes adatokra alapitja javaslatát; s hogy ezt tehesse, nagymérvü elökészületeket tesz. Meghallgattatnak mindazon testületek, melyek a vámügyben érdekelve vannak; — tehát a kereskedelmi kamarák, a gyáripar minden ágának képviselői, kik körében az öket érdeklő tárgy felett már előzetesen eszmecsere tartatik, s nyilatkoznak a tudomány ez ágában jártas szakférfiak; tehát a javaslat már minden oldalról felvilágositva elökészittetik, mielött a kormány javaslatát végleg megállapitja. A javaslat indokolása pedig, melylyel az a törvényhozás elé terjesztetik, kimeritő szokott lenni, magában foglalja a multak történetét, a vámügy fejlödését, azon közgazdasági elveket, melyek a javaslatnál irányadók voltak.

A törvényhozás pedig, mielött véglegesen határozna, rendesen egy enquête-bizottságot alakit a végből, hogy az kihallgassa — nem mint nálunk történt, egyes érdekelt gyárosokat, bizonyos meghatározott és korlátolt kérdésekre nézve — de a nemzetgazdasági tudomány szakférfiait.

Ily általános megvitatás és a parlamenti enquête-bizottságok munkálatai nyujtják a becses adatokat a legbonyolultabb közgazdasági kérdések tisztázására. A bank- és vámügyben, a pénzválságok okainak vizsgálatában, a pénzláb kérdésében tartott angol és franczia enquête-bizottságok munkálatai szolgáltattak módot arra, hogy a törvényhozás helyesen s az ország érdekeivel megegyezőleg döntsön, de ily munkálatok világot vetettek e kérdésekre a tudomány szempontjából is.

Több mint két esztendeje volt a kormánynak e vámügy elökészitésére. A kormánynak minden irányban tájékoznia kellett volna megbizható adatok alapján a törvényhozást; annyival inkább, miután ez volt az első alkalom, midön ily fontos ügyben döntő határozatot hozni volt a magyar országgyülés hivatva.

A képviselőház többsége azonban mindezzel nem törödve, s figyelembe nem véve a javaslat ellenzői által felhozott érveket és adatokat: a kormány által kötött egyezséget tiz évre megszavazta, s elhatározta az ország vámpolitikájában a rend-

szerváltoztatást: a szabad kereskedési irányról az áttérést a védvámrendszerre, a szerződéses vámpolitika helyett, — mely nyersterményeink szabad kivitelét biztositá — az autonom tarifa rendszerét fogadta el, mely kérdésessé teszi kiviteli kereskedésünket.

A képviselőház javaslatát a főrendi ház nemsokára helyben fogja hagyni; minden arra mutat tehát, hogy — hacsak rendkivüli körülmények közbe nem jönnek — a monarchia kereskedelmi politikája nagy változáson menend át, még pedig nem Magyarország javára.

Mi, kik ellennézetben vagyunk a kormány és többség vámpolitikájával, ily körülmények közt megadjuk-e magunkat, elnémuljunk-e ezen tények után, csendesen hagyjuk-e lefolyni az időt, fatalistikus megnyugvással némán nézzük-e a hozandó törvény minden következményeit? Én azt hiszem, hogy ez nem lenne méltó azon őszinte meggyőződéshez, mely bennünket ezen ügybeni felszólalásnál vezérelt, — ez nem lenne hazafias eljárás.

Mi az alkotmányos és parlamentaris kormányzatnak minden más kormányzati formák feletti előnye? az, hogy ha alkotmányos szabad államban a kormány és az uralkodó többség hibákat követett el, — a szabad vitatás kifejti és megismerteti azokat, s nemsokára a közvélemény megállapodik a követendő útban, s a hiba orvoslást nyer. Ez ügyben elég sajnos, hogy ha a kormány keresztülviszi egyezségét, az orvoslás csak tiz év multával következhetik be; — de mert az egyezség körébe eső kérdések Magyarországra nézve mind első fontosságúak, nem kell késnünk az eszmék kifejtésére irányzott törekvésben.

A Nemzetgazdasági Szemle tudományos szaklap megnyitja hasábjait párt- és nézetkülönbség nélkül a részrehajlatlan szabad vitának; ezért nem lesz talán fölösleges, ha a fentebb jelzett kérdéseket felvilágositó néhány adatot közzéteszek.

Mily nagy lett volna a mult évtizedben Magyarország vámjövedelme önálló vámterület mellett, föltéve, hogy ez idő alatt az érvényben lévő vámtételek fizettetnek az ezen időszakban tényleg behozott árúk után?

Erre nézve a vámügyi vitában a legnevezetesebb nyilatkozatok a következők voltak:

A vámügyi bizottságban — mint azt Kerkapoly képviselő ur beszédében fölemlité — a kormány képviselője, az alapos ismeretekkel biró, és leginkább tájékozott Matlekovits ministeri tanácsos ur e jövedelmet évenkénti átlagban 24 millióra tette.

Tisza Kálmán ministerelnök ur vámügyi első beszédében azt 20 millióra becsülte, midőn azt mondá, hogy mi a quota 30%-jét készpénzben fizetjük, 20%-tel pedig vám által járulunk. Miután a közös ügyek igényelnek évenkint átlagban 100 milliót, ennélfogva annak 20%-je 20 milliót tesz.

A pénzügyminister tartózkodott határozott számokban kifejezni véleményét. Nézete szerint a behozott gyártmányok értéke sokkal csekélyebb, mint a mennyit a hivatalos adatok kimutatnak; a vám pedig az értékhez képest csekély, s az autonom tarifánál a vámemelés, egy-két czikket kivéve, említést alig érdemel.

Ezekkel szemben az ellenzék legtekintélyesebb része, a független szabadelvü párt különvéleménye 30 millióra teszi, még pedig a hivatalos statisztikai adatok alapján, az évenkénti várható vámjövedelem összegét.

Én vizsgálat alá vettem a magyar kormány által előterjesztett hivatalos statisztikai adatokat, miután ezen adatok a dolog természete szerint a behozott árúk értékére nézve nem lehettek mindenben pontosak, mert nem volt módjában az árúk nemeinek egyes alosztályai mennyiségét és egymáshoz való arányát kipuhatolni; ennélfogva én a behozott gyártmányok átlag-értékét a bécsi cs. k. statisztikai hivatal kimutatása szerint vettem föl, mint azt a közös vámvonalon behozott árúkra megállapitá; a vámjövedelmet és a vámnak az árú értékéhez való arányát illetőleg pedig a számitás alapjául felvettem azon vámjövedelmet, mely hasonló árúk után a monarchia behozatali kereskedésénél tettleg fizettetett; és végre az árúk mennyiségére nézve elfogadtam a magyar statisztikai hivatal adatait, miután ezen adatok a valóságnak felelnek meg; s ez alapon legalább 20 millióra tettem azon összeget, melynek

külön vámterület mellett a magyar kincstárba évenkénti átlagban be kellett volna folynia.

A vámügyi vita alkalmával elmondám, hogy ez alapokra fektettem számitásomat; miután azonban egy országgyülési beszéd nem alkalmas arra, hogy számitás alapját képező tételek abban részletesen elősoroltassanak, ezért kivánom e számokat főbb részleteiben közölni.

Hogy annyi árú behozatott, mennyit a magyar statisztikai hivatal kimutatott, az kétséget nem szenved, mert ezen árúk behozatalát a vasuti és gőzhajózási hivatalok adatai után mutatta ki a magyar statisztikai hivatal. Nem képzeleti tehát, de tényeken alapszik ezen számitás.

Az árúk értékének kiszámitásánál felvettem az 1875-ik évi eredményt. Ez az utolsó hivatalos adat, melyet a cs. kir. központi statisztikai kommissió közzétett [1]), de mert itt csak egy év eredménye van kimutatva, biztosabb számitás kedveért felvettem még a főbb gyáripari czikkekre az 1871., 1872., 1873. és 1874-ik évekről Matlekovits ministeri tanácsos munkájában kimutatott eredményeket [2]). A mi pedig illeti a vámtételt: mindkettőnél a tettleg fizetett vám volt a számitás alapja; kitünt ekként az, hogy a vám hány száztólját képezi az értéknek.

Magyarországba behozott árúk minden nemeire keresztülvitt ily számitást közölni ugy hiszem felesleges lenne, ezt a „Szemle“ szük kerete alig engedné meg; de fölösleges lenne azért is, mert kellő tájékozást nyujt a vámszövetségért hozott áldozatok nagyságáról, ha azon összesen 98 árúczikkből, melyet Magyarország kereskedelmi forgalmáról a külfölddel és Ausztriával, a kormány vámügyi javaslata mellé csatolt, csak a 16 legfontosabbat választjuk ki.

Mely czikkek ezek, és a behozatal 1868-tól 1874-ig hány vámmázsát tett, s annak értékét mennyibe számitotta a magyar statisztikai hivatal, azt a következő táblázat mutatja:

---

[1]) Ausweis über den Handel der österreichisch-ungarischen Monarchie im Sonnenjahre 1875. XXXVI. Jahrgang. Wien 1876. bei Carl Gerolds Sohn.

[2]) Az osztrák-magyar monarchia vámpolitikája 1850-től kezdve napjainkig. Dr. Matlekovits Sándor. 1877. Franklin-társulat.

	Megnevezése azon 16 főbb behozatali gyáripari czikknek, mely a számitás alapjául fölvétete t	Ezen árúk súlya vámmázsákban 1868—74. évi átlagban a m. stat. hivatal kimutatása szerint	Azok értéke a magyar statiszt. hivatal becslése szerint 7 évi átlagban
1	Vászon és lenárúk	145,500	17.452,000
2	Pamutárúk	38,000	10.454,000
3	Gyapjuárúk	95,000	22.821,000
4	Selyemárúk	93,000	34.598,000
5	Öltönyök és ruhanemüek	189,000	60.429,000
6	Szőtt és kötött árúk	67,000	16.917,000
7	Papirárúk	109,000	4.237,000
8	Bőr és börárúk	86,000	20.361,000
9	Porczellán és agyagárúk	147,000	4.699,000
10	Üvegárúk	71,000	3.034,000
11	Butorárúk	115,000	7.558,000
12	Vasutfölszerelési tárgyak	932,000	13.998,000
13	Vasárúk	814,000	27.684,000
14	Gőzmozdonyok	146,858	4.501,000
15	Gépek és géprészek	262,600	8.714,000
16	Rövidárúk	76,000	56.216,000
			313.673,000

Jogosult volt tehát a b. Simonyi és Mudrony Soma képviselő urak különvéleményükben kifejezett föltevése, hogy a magyar korona országaiba behozott árúk értéke túlbaladja a 300 milliót. Én azonban biztosabb kombinátió kedvéért Magyarországnak gyártmányokbani behozatala értékét 250 millió forinttal vettem fel, részint azért, mert a behozott árúknak forgalma rendesen élénkebb a külön vámvonal által el nem választott államok közt, s nem minden árú, mely behozatik, fogyasztatik el az országban; azonban ezen két körülményt nézetem szerint kellően ellensúlyozza az, hogy a magyar statisztikai hivatal csak azon árúkat mutatja ki, melyek a vasuton és gőzhajókon jönnek be, tehát tekintetbe nem veszi azon forgalmat, mely a határ egész mentén tengelyen történik; továbbá azáltal, hogy 82 más árú behozatalát egészen kihagytam; végre a magyar statisztikai hivatal által kimutatott értékből még 63 és fél millió forintot a fentemlitett körülmények kiegyenlitése végett elhagytam.

Elmondhatom tehát, hogy a behozatali értéknek ezen hozzávetőleges számitása nem áll a valóságon felül, sőt inkább azon alul.

A második számitás, melyet közlök, kimutatja, hogy ezen 16 legfontosabb iparczikk után mennyit tett volna az átlag évi vámjövedelem az önálló vámrendszer és a szerződési vámtételek mellett.

Szabad legyen ezen alább közlendő táblázathoz a következő magyarázatot adnom:

A cs. kir. központi statisztikai commissió 1875-diki forgalom-adatai, — melyeket rövidség okáért bécsi adatoknak fogok nevezni — és az 1871—1874-diki adatok — melyeket Matlekovits adatainak nevezem — nem egészen egyenlők ugyan; miért? mert különböző időszakból vétettek, tehát a dolog természete szerint nem lehet egészen egyenlő az átlag vámtétel egy és ugyanazon osztályu árúnál; egy évben valamivel többet vagy kevesebbet hoztak be, p. o. a gyapotszövet finomabb, magasabb vámmal terhelt osztályából, s igy a mázsánkénti vámátlagnál eltéréseknek kellett előfordulni, de ez eltérések valójában nem nagyok.

A másik megjegyzésem, hogy 5 árúnemre nézve nem találtam Matlekovits adataiban mindazon tényezőket, melyeket a bécsi adatok nyujtottak; ezeknél tehát a bécsi adatokat vettem e rovatokba, melyek megkülönböztetés kedvéért dölt számokkal vannak nyomtatva.

Továbbá a vászon- és lenárúknál a kötélárúkat nem vettem tekintetbe, miután ezen czikk nem képezi Magyarország nevezetes behozatalát; de elhagytam azért is, mert a többi ezen kathegoriába tartozó árúczikkhez képest a kötélárúk súly szerinti értéke aránytalanul csekély, s igy ha azt is felveszem, megzavarta volna a helyes számitást.

Meg kell még végre jegyeznem, hogy a következő táblázatban foglalt számitás alapját képezi a vámmázsa, miután a magy. stat. hivatal számitásaiban is a vámmázsa képezi a számitás alapját, s e súlyra kellett átszámitanom az internationalis forgalom tételeit, melyek mint métermázsa fordulnak elő az 1875-diki kimutatásban.

	Megnevezése azon 16 főbb behozatali gyáripari czikkeknek, mely a számitás alapjául fölvétetett	Ezen árúk súlya vámmázsákban 1868—74. évi átlagban a m. stat. hivatal kimutatása szerint	A cs. kir. kp. stat. hivatal 1875. évről kimutat. szerint		Matlekovits szerint az 1871., 1872., 1873., 1874. évi behozatal után átlagban	
			fizetetett vám minden vámmázsa után forint	a Magyarországba behozott árúk e szerint fizetek volt vámot forintot	fizettetett vám minden vámmázsa után forint	a Magyarországba behozott árúk e szerint fizettek volt vámot forintot
1	Vászon és lenárúk	145,500	7.60	1.105,800	8.24	1.198.920
2	Pamutárúk	33,000	28.90	1.098,200	27.50	1.045,000
3	Gyapjuárúk	95,000	24.50	2,327,500	22.40	2.128,000
4	Selyemárúk	93,000	70.90	6.593,700	70.90	6.593,700
5	Öltönyök és ruhaneműek	189,000	50.—	9.450,000	49.20	9.298,800
6	Szött és kötött árúk	67,000	24.—	1.608,000	24.—	1.603,000
7	Papirárúk	109,000	1.—	98,000	0.90	98,100
8	Bőr és bőrárúk	86,000	2 70	232,200	7.80	670,800
9	Porczellán és agyagárúk	147,000	0.40	58,800	0.37	54,390
10	Üvegárúk	71,000	0.25	17,750	0.87	61,770
11	Butorárúk	115,000	0.80	92,000	—.80	92,000
12	Vasutfölszerelési tárgyak	932,000	1.25	1.165,000	1.50	1.398,000
13	Vasárúk	814,000	2 75	2.238,500	2.—	1.628,000
14	Gőzmozdonyok	146,858	4.—	587,432	4.—	587,432
15	Gépek és gépészek	262,600	1.25	328,250	1.50	393,900
16	Rövid árúk	76,000	0.33	24,860	0.33	24,860
				27.025,992		26.881,622

Minden látszólagos eltérések daczára meglepő eredményt mutatnak ezen számok.

Az 1875-diki bécsi adatok szerint . . . 27.025,992 frt

az 1871—74-diki, Matlekovits adatai szerint 26.881,672 frt

lett volna Magyarország évi vámjövedelme; ennélfogva a különböző időszakokból vett számok közt csak 144 ezer forint különbözet mutatkozik.

Ezen adatok után azon meggyőződésre jutottam, hogy Magyarország behozatala gyártmányokban legalább 250 millióra fölmegy; hogy azok vámtétele átlagban tesz 8 %-ot. A vámjövedelem pedig legalább 20 millióra fölvehető.

Ugy vélem, abban sem csalódom, ha azon újabb terhet, melyet ez autonom tarifa hazánk fogyasztóira hozand, legalább 5 millióra teszem. Igazolja ezt már maga azon körülmény, hogy a vámok aranyban fizetése az ezüst és arany közti 15% különbség folytán 20 millió vámtételnél 3 milliót, ha pedig a fentebbi táblázat átlagát veszszük: 26½ millióra, ezen emelés 3⅓ millióval emelkedik, még pedig azon vámtarifa szerint, mely az angol pótconventió érvénye alatt volt kiszabva, emelkedni fog e czimen a terheltetése az autonom tarifa magasabb vámtételei folytán.

Ha az autonom vámtarifának csak néhány nevezetesb tételeit vizsgáljuk, s egybehasonlitjuk a szerződéses vámtarifával, azon meggyőződésre kell jönnünk, hogy nemcsak 1¾—2 milliót tesz a szám szerinti emelés, pedig csak annyi igényeltetik, hogy az arany-különbözettel együtt az emelés, — tehát a fogyasztók újabb terheltetése, — 3 milliót tegyen.

Kisértsük meg néhány nevezetesb árúczikknél, — melyek behozatala hazánkban sok millióra megy — összehasonlitást tenni a szerződési és az autonom tarifa vámtételei közt. — Nehézséggel jár ugyan sok árúczikknél ily hasonlat azért, mert az új vámtarifa több helyt megváltoztatta az osztályozást.

Ha tekintjük a pamut- és gyapjúárúkat, — ezen két czikket, mely Magyarország bevitelének sok millióra menő tételét képezi — miután az előbbiekből átlag 38,000, az utóbbiakból 95,000 vámmázsa hozatott be a magy. stat. hivatal adatai szerint, a hasonlitást az angol pótconventió tételei szerint kell tennünk, miután azon számok, melyeket fentebb idéztem, az 1871—1875. korszakból valók, midőn az angol conventió volt

érvénybeu. Alább két táblázatot közlök; az első magát a vámemelést mutatja, a másik azt, mikép áll a szerződési vámtétel az árú hivatalos becsértékéhez; továbbá mikép az autonom tarifa vámtételei szerint, az arany-különbözet nélkül, és azt is tekintetbe véve.

Pamut, gyapju és selyemárúknál szerződési és az autonom új vámtarifa közti különbözet vámtétel és érték után száztóliban.

Árú megnevezése és osztálya	Az angol conventió szerint		Az autonom tarifa szerint	
	méternázsa után fizetett vámot ezüst frt.	az árú hivatalos értékének a vám %	méternázsa után fizetni fog vámot arany frt	az áru hivatalos értékének a vám %
I. Pamutárúk.				
1. Közönségesek	32	13, 16 átlag 14.5	32	
a) simák nyersen			40	20, 25
b) mustrázottak			60	átlag 22.5
c) finom sima vagy mustrázott				
2. középfinomak	32, 40 és 60	5.2, 9.5 átl. 7 .1	40, 60, 50, 70 és 90	6.5 , 14.6 átl. 10
3. finomak	60, 90	8.5	70, 90	10
4. legfinomabbak	120	4, 5 átl. 4.5	150	5, 6 2 átl. 5.6
II. Gyapjuárúk.				
1. legközönségesebbek . .	9	2,7.5 átl. 4.75	9, 30	7.5, 25 átl. 16.25
2. közönségesek	9, 30	4.5, 10 átl. 7.75	30, 40, 60, 80	10, 13, 20, 26.6 átl. 17.4
3. középfinomak	70	7.8	80	8.9
4. finomak	100	8.9	100	8.3
5. legfinomabbak	120	7.5	150	9.4
III Selyemárúk.				
1. finomak	160	1, 2 átl. 1.5	300	2, 3.7 átl. 2.85
2. közönségesek	120	2.3	200	4
3. sűrű sima szövetek . . .	120	2.3	150	3

A vámemelés a pamut és gyapjuárúknál az érték után az arany-árkülönbözettel s a nélkül.

Az árú megnevezése és osztálya	Az angol conventió vámtételei alapján teszi a vám az érték %-át	Autonom tarifa alapján érték után %	Emelés percentekben az aranyagiót figyelembe nem véve %	Emelés tekintettel az ezüst és arany közti agióra (15%) %
Pamutárúk:				
I. közönségesek	13	20	54	77
	16	25	56	79
II. középfinomak	7	10	43	64
III. finomak	8.5	10	18	35
IV. legfinomabbak	4	5	25	44
	5	6.2	20	33
Gyapjuárúk:				
I. legközönségesebbek	2.2	7.5	240	294
	7.5	25	233	290
II. közönségesek	7.25	17 4/10	140	176
III. középfinomak	7.8	8.9	14	31
IV. finomak	8.3	8.3	—	15
V. legfinomabbak . . .	7.5	9.4	25.5	44

Van tehát vámemelés, még pedig oly mérvü, hogy a hazai fogyasztók újabb terheltetése több milliókat teend, mintán a fogyasztási czikkek nagyobb részénél a külföldi verseny meg fog szünni, s az osztrák gyárosok a vámtételhez aránylag fogják emelni gyártmányaik árát.

De mennyire megy azon teher, melyet az Austriával egyezség létesitése végett oly alakban, mint azt a magyar kormány megköté, elviselnünk kell, — minő újabb áldozatokat hozunk az autonom vámtarifa, a fogyasztási és más indirect adók feletti szabad rendelkezés feladása s a bankegyezség által, annak csak hozzávetőleges kiszámitását a kormánytól a képviselőház nem is kivánta, — a főrendi ház is kivánni alig fogja; vállalnak tehát nagy terheket hosszú időre, a nélkül, hogy annak mérvét még csak megkérdezték volna azok, kiknek hozzájárulása nélkül az egyezség törvénynyé nem válhat.

Az egyezség tiz hosszú évre köttetik; — nagy idő az ember életében, de végtelen fontosságú körülmény oly állam-

nál, melynek ezen tiz év alatt feladata, nagy áldozatok árán államháztartásában normális és jól rendezett viszonyokat létesiteni. Az ifjabb nemzedék azonban vigaszt találhat abban, hogy ha lejár a tiz év, egy minden jogos igényeinknek megfelelő, kedvezőbb egyezséget köthetnek; de hogy ezt tiz év mulva sikerrel tehesse a nemzet: kötelessége lett volna a törvényhozásnak már most gondoskodni arról, hogy az egyezség törvényesitésével egy időben, annak kiegészitő föltételeként gondoskodott volna arról, hogy ezen tiz év alatt minden kétséget kizáró pontos és részletes adatok gyüjtessenek hazánk kereskedelmi forgalmáról, beviteli és kiviteli kereskedéséről, a fogyasztási czikkek forgalmáról Austria és Magyarország között, minek legalkalmasabb eszközeként mutatkozott volna egy csekély statistikai dijnak behozatala. Mindamellett figyelemre nem méltattatott a képviselőházban ez iránti felszólitásom.

Azon nézetben vannak némelyek, hogy a budget tárgyalása alkalmával lehet majd a statistikai hivatal költségeinek megállapitásánál megbizható adatok gyüjtése iránt gondoskodni. Lehet ez irányban valamit tenni, azt beismerem; de ha azt akarjuk, hogy oly adatok birtokába jussunk, melyeket az újabb egyezségnél a másik fél, Austria is kétségteleneknek tekintsen, az ily adatok beszerzésére a statistikai dij behozatala, vagy más, ezt pótló intézkedés mutatkozik célhoz vezetőnek, mely szerint mindkét kormány egyforma szabályok szerint eljárva, kétségbe nem vonható adatok birtokába jutott volna.

Megszavaztatott tehát az egyezség, anélkül hogy tudnánk a vállalandó teher nagyságát; nem gondoskodtunk még arról sem, hogy az egyezség megujitásakor biztos adataink legyenek, melyekre támaszkodva, az akkori kormány és törvényhozás sikerrel védhesse az ország jogos érdekeit, s ismerje és tudja a nemzet, mit mérend reá az újabb egyezség, s az minő méltányos viszon-engedmények és előnyökkel ellensúlyoztatik.

Ha hazánkban ugy mint más mivelt nemzeteknél a nemzetgazdaságtan alapelveinek ismerete a kormány s a törvényhozás tagjai közt, és az ország mivelt osztályánál el lett volna terjedve: a kiegyezés oly alakban, mint az már elfogadtatott, nem lett volna keresztülvihető.

Egy kitünő iró, midön azon nagy befolyásról szólt, melyet egy tudós, Smith Adam ezelőtt száz évvel irt munkája által gyakorolt a nemzetek életére, jellemzőleg mondá: Smith Adam első foglalta rendszerbe azon elveket, melyek követése a nemzetek gazdaságának megalapitására vezet. Az ő fellépése után fejlődött mindinkább ezen tudomány a világ minden müvelt nemzeténél, s ma már a jó kormányzatnak tudománya, mely megmutatja minden kérdésnél, minő utat kell követni, minő eszközöket alkalmazni, minő hibákat és áltanokat kerülni, hogy a nemzet gazdag legyen; s mindenütt, hol ezen tudomány elveinek ismerete átalánossá lett nemcsak a kormány, államférfiak és törvényhozók körében, de a nagy közönségnél is, a szabad és értelmes vitatás folytán: a közvélemény hatalma nem engedi meg azon sulyos következésü hibák elkövetését, melyek a mult századokban oly gyakoriak és átalánosak valának, midőn az absolut kormányzat korszakában egyes ministerek hibás rögeszméi évtizedekre visszavetették, vagy fejlödésökben akadályozták a nemzeteket. Ma már minden lépés, melyet a kormány kezdeményez, a törvényhozás helybenhagy, kellő tudatával történik nemzetgazdasági következményeinek. Oda jutánk ma már, hogy kirivólág hibás és positiv káros lépések tétele csak a müveltséget nélkülözö államokban lehetséges.

Miveljük tehát, s terjeszszük azon tudomány ismeretét, mely megmutatja, hogy kell a népet jól kormányozni.

A jövő tiz év alatt ez irányban is sokat lehet tenni, ez is egyik, még pedig fontos eszköz lehet arra, hogy a jövöben kötendő egyezség Magyarország valódi érdekeinek megfelelően, s a viszonyosság és a kölcsönös érdekek teljes méltánylásával köttessék meg, még pedig állandó és biztos alapokon.

GR. LÓNYAY MENYHÉRT.